

SCENARIUSZ WARSZTATÓW 1 – CERAMIKA

Temat: Odcisk z gotowej formy gipsowej

Cele warsztatu:

- wzmacnianie sprawności dłoni i palców,
- wzmacnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- wyciszenie i uspokojenie emocji,
- realizowanie pasji twórczej,
- poznawanie podstaw pracy z gliną.

Czas trwania: 90 minut

Stopień trudności: łatwe

Dla osób:

- sprawnych poznawczo,
- sprawnych fizycznie,
- z zaburzeniami słuchu i/lub wzroku,
- z demencją łagodną/umiarkowaną,
- z niepełnosprawnością kończyn dolnych/górnych,
- z lekką niepełnosprawnością dłoni i palców,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim/umiarkowanym,
- z trudnościami w porozumiewaniu się.

Potrzebne narzędzia i materiały:

- glina ceramiczna naturalna,
- narzędzia do modelowania,
- folia/cerata,
- kawałek gładkiej tkaniny (np. bawełny pościelowej),

- koronki, inne materiały z wypukłym wzorem do robienia odcisków, literki do odciskania,
- mały pojemnik na wodę (np. miseczka).

Techniki użyte podczas warsztatu:

- odciskanie naczynia (rzeźby, dzwonka) z gipsowej, gotowej formy, fakturowanie,
- formowanie wałeczków z gliny w dłoniach,
- formowanie wałeczków z gliny na płaskiej powierzchni.

WSKAZÓWKA: Więcej o rozmowie i zakończeniu spotkania przeczytasz w „Narzędziowniku instruktora”.

WSKAZÓWKA: Zachęcaj uczestnika do samodzielnej pracy. Wspieraj, gdy potrzebuje pomocy przy wykonaniu danych czynności.

PRZEBIEG WARSZTATU

Krok 1: PRZYGOTOWANIE

Wejdz, przywitaj się, zacznij od swobodnej rozmowy. Przygotuj miejsce do pracy. Na stabilnym stole rozłóż folię, zabezpieczy ona powierzchnię przed ewentualnymi zabrudzeniami. Rozłóż narzędzia i materiały na stole, pokrótce omów ich przeznaczenie, zaprezentuj wachlarz ich możliwości. Wprowadź uczestnika w temat dzisiejszego zadania. Rozłóżcie na stole kawałek gładkiej tkaniny. Jeśli uczestnik nie jest w stanie wykonać tej czynności samodzielnie, pomóż.

Krok 2: FORMOWANIE WAŁECZKÓW

Położ bryłę gliny na tkaninie. Z bryły odrywaj palcami kawałki wielkości orzecha włoskiego. Tocząc je po stole lub w dłoniach, uzyskasz kształt wałeczków. Zachęć seniora do naśladowania tych czynności.

Krok 3: WYKLEJANIE FORMY

Zaprezentuj technikę doklejania uformowanych wałeczków wewnątrz gipsowej formy. Wałeczki muszą do siebie ściśle przylegać, w trakcie doklejania należy je zacierać i zespalać. Opcjonalnie można wygładzać wodą zatarcia łączące wałeczki.

W tym celu nalej małą ilość wody do miski. Mocząc delikatnie palce w wodzie, zacieraj łączenia. Następnie zachęć uczestnika do samodzielnego wyklejania formy wałeczkami. Zwróć uwagę na łączenia. Przypominaj o dokładnym zacieraniu i wygładzaniu.

Krok 4: DOPIESZCZANIE PRZEDMIOTU

Gdy już cała forma będzie prawidłowo wypełniona, zatarta i wygładzona, odczekajcie około 30 minut, aż glina wewnątrz formy stężeje. W tym czasie możesz dać uczestnikowi kawałek gliny i zaproponować pracę własną lub po prostu porozmawiać. Gdy glina już odpowiednio wyschnie, delikatnie wyjmijcie przedmiot z formy.

Opcjonalnie: na powierzchni przedmiotu odcisnijcie różne elementy, np. fragment koronki, literki etc.

Krok 5: ZAKOŃCZENIE

Sprzątając miejsce pracy, możecie porozmawiać o planach na kolejne zajęcia. Pracę możesz zostawić do ostatecznego wyschnięcia w domu uczestnika lub ostrożnie spakować ją do skrzynki instruktora i zabrać do pracowni. Praca zostanie wypalona w piecu ceramicznym na biskwit. Pożegnaj się i wyjdź.

WSKAZÓWKA: Przedmiot po wypaleniu na biskwit można szkliwić. Więcej o szkliwieniu w scenariuszu „Szkliwienie”.

WSKAZÓWKA: Dbaj o to, by glina była wilgotna i elastyczna, wtedy łatwiej poddaje się obróbce.

Umiejętności, jakie ma zdobyć uczestnik:

- przygotowanie miejsca do pracy z gliną,
- samodzielne formowanie wałeczków z gliny,
- wyklejanie kształtu w formie,
- zacieranie i wygładzanie gliny,
- odciskanie kształtów na powierzchni przedmiotu.

Lista referencji, lektur, przykładów:

- Mattison S., (2006), Podręcznik ceramika , wyd. Arkady

- Warschaw J., (2004), Ceramika. Praktyczny poradnik , wyd. Arkady
- www.karamuz.pl/blog
- www.wylepianki.pl/blog
- www.pracownia-kasi.blogspot.com
- www.mimbresceramika.blogspot.com/p/blog.html
- www.wypalone.blogspot.com
- www.ceramika-dla-kazdego.blogspot.com
- www.ceramicreview.com
- www.ceramicartsnetwork.org

Opcjonalnie: możesz zostawić uczestnikowi „zadanie domowe” w postaci gliny i narzędzi, z których wykona samodzielnie pracę, poćwiczy, udoskonali swój warsztat.

Scenariusz warsztatów 2 – Ceramika

Temat: Ozdobna patera

Cele warsztatu:

- wzmacnianie sprawności dłoni i palców,
- wzmacnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- wyciszenie i uspokojenie emocji,
- poznawanie podstaw pracy z gliną,
- rozwijanie pasji twórczej

Czas trwania: 90 minut

Stopień trudności: łatwe

Dla osób:

- sprawnych poznawczo,
- sprawnych fizycznie,

- z zaburzeniami słuchu i/lub wzroku,
- z demencją łagodną/umiarkowaną,
- z niepełnosprawnością kończyn dolnych/górnych,
- z lekką niepełnosprawnością dłoni i palców,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim umiarkowanym,
- z trudnościami w porozumiewaniu się.

Potrzebne narzędzia i materiały:

- glina ceramiczna naturalna,
- talerz,
- gładki wałek drewniany lub akrylowy,
- narzędzia do modelowania, nożyk,
- folia/cerata,
- dwa kawałki gładkiej tkaniny (np: bawełny pościelowej),
- plastikowa słomka do napojów,
- mały pojemnik na wodę (np. miseczka).

Techniki użyte podczas warsztatu:

- fakturowanie,
- odciskanie kształtów,
- wałkowanie,
- wycinanie kształtu.

WSKAZÓWKA: Więcej o rozmowie i zakończeniu spotkania przeczytasz w „Narzędziowniku instruktora”.

WSKAZÓWKA: Zachęcaj uczestnika do samodzielnej pracy.
Wspieraj, gdy potrzebuje pomocy przy wykonaniu danych czynności.

PRZEBIEG WARSZTATU

Krok 1: PRZYGOTOWANIE

Wejść, przywitaj się, zacznij od swobodnej rozmowy. Przygotuj miejsce do pracy. Na stabilnym stole rozłóż folię, zabezpieczy ona blat przed ewentualnymi zabrudzeniami. Rozłóż narzędzia i materiały na stole, pokrótce omów ich przeznaczenie, zaprezentuj wachlarz ich możliwości. Wprowadź uczestnika w temat zadania. Rozłóżcie na stole kawałek gładkiej tkaniny, zapobiegnie ona przywieraniu gliny do folii/stołu. Jeśli uczestnik nie jest w stanie wykonać tej czynności samodzielnie, pomóż.

Krok 2: WAŁKOWANIE

Połóż na tkaninie bryłę gliny. Jeżeli używasz drewnianego wałka, przykryj wierzch gliny drugą tkaniną, dzięki temu glina nie przyklei się do jego powierzchni. Glina nie przywiera do wałka akrylowego. Rozwałkujcie bryłę gliny na placek grubości około 0,5 cm.

WSKAZÓWKA: Wałkowanie gliny czasami sprawia trudność seniorom. Łatwiej wałkuje się na stojąco. Dbaj o to, by glina była wilgotna i elastyczna, wtedy łatwiej poddaje się obróbce.

Krok 3: ODCISKANIE FAKTURY

Na rozwałkowany placek gliny nałóżcie koronkową tkaninę/teksturowy arkusz, po czym delikatnie rozwałkujcie glinę. Pamiętajcie o odpowiednim nacisku wałka. Delikatnie zdejmijcie koronkę z powierzchni placka.

Krok 4: WYCINANIE KSZTAŁTU I OZDABIANIE

Wytnijcie z placka okrągły kształt, odcinając nożem krawędź od talerza. Opcjonalnie zrób na brzegach talerza otwory słomką do napojów.

Krok 5: ZAKOŃCZENIE WARSZTATU

Sprzątając miejsce pracy, porozmawiajcie o planach na kolejne zajęcia. Pracę możesz zostawić do ostatecznego wyschnięcia w domu uczestnika lub ostrożnie spakować ją do skrzynki instruktora i zabrać do pracowni. Praca zostanie wypalona w piecu ceramicznym na biskwit. Pożegnaj się i wyjdź.

WSKAZÓWKA: Przedmiot po wypaleniu na biskwit można szkliwić. Więcej o szkliwieniu w scenariuszu „Szkliwienie”.

Umiejętności, jakie ma zdobyć uczestnik:

- przygotowanie miejsca do pracy z gliną,
- wałkowanie gliny,
- wycinanie kształtu,
- ozdabianie przedmiotu.

Lista referencji, lektur, przykładów:

- Mattison S., (2006), Podręcznik ceramika , wyd. Arkady
- Warschaw J., (2004), Ceramika. Praktyczny poradnik , wyd. Arkady
- www.karamuz.pl/blog
- www.wylepianki.pl/blog
- www.pracownia-kasi.blogspot.com
- www.mimbresceramika.blogspot.com
- www.wypalone.blogspot.com
- www.ceramika-dla-kazdego.blogspot.com
- www.ceramicreview.com
- www.ceramicartsnetwork.org

Opcjonalnie: możesz zostawić uczestnikowi „zadanie domowe” w postaci gliny i narzędzi, z których wykona samodzielnie pracę, poćwiczy, udoskonali swój warsztat.

Scenariusz warsztatów 3 – ceramika

Temat: Drobne ozdoby okazjonalne

Cele warsztatu:

- wzmacnianie sprawności dłoni i palców,
- wzmacnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- wyciszenie i uspokojenie emocji,

- poznawanie podstaw pracy z gliną,
- rozwijanie twórczych pasji i zainteresowań.

Czas trwania: 60 minut

Stopień trudności: łatwe

Dla osób:

- sprawnych poznawczo,
- sprawnych fizycznie,
- z zaburzeniami słuchu i/lub wzroku,
- z demencją łagodną/umiarkowaną,
- z niepełnosprawnością kończyn dolnych/górných,
- z lekką niepełnosprawnością dłoni i palców,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim/umiarkowanym,
- z trudnościami w porozumiewaniu się.

Potrzebne narzędzia i materiały:

- glina ceramiczna naturalna,
- gładki wałek drewniany lub akrylowy,
- folia/cerata,
- dwa kawałki gładkiej tkaniny (np. bawełny pościelowej),
- koronki, teksturowe arkusze lub inne materiały z wypukłym wzorem do wytłaczania wzorów w masie plastycznej,
- foremki do wyciskania pierników,
- literki do odciskania,
- plastikowa słomka do napojów,
- mały pojemnik na wodę (np. miseczka).

Techniki użyte podczas warsztatu:

- wycinanie kształtu z wykorzystaniem foremek i kształtek,

- fakturowanie,
- odciskanie wzorów na powierzchni,
- wałkowanie.

PRZEBIEG WARSZTATU

Krok 1: PRZYGOTOWANIE

Wejść, przywitaj się, zacznij od swobodnej rozmowy. Przygotuj miejsce do pracy. Na stabilnym stole rozłóż folię, zabezpieczy ona blat przed ewentualnymi zabrudzeniami. Rozłóż narzędzia i materiały na stole, pokrótce omów ich przeznaczenie, zaprezentuj wachlarz ich możliwości. Wprowadź uczestnika w temat zadania. Rozłóżcie na stole kawałek gładkiej tkaniny, zapobiegnie ona przywieraniu gliny do folii/stołu. Jeśli uczestnik nie jest w stanie wykonać tej czynności samodzielnie, pomóż.

Krok 2: WAŁKOWANIE

Połóż na tkaninie bryłę gliny. Jeżeli używasz drewnianego wałka, przykryj wierzch gliny drugą tkaniną, dzięki temu glina nie przyklei się do jego powierzchni. Glina nie przywiera do wałka akrylowego. Rozwałkuj bryłę gliny na placek grubości około 0,5 cm.

WSKAZÓWKA: Wałkowanie gliny czasami sprawia trudność seniorom. Łatwiej wałkuje się na stojąco. Dbaj o to, by glina była wilgotna i elastyczna, wówczas łatwiej poddaje się obróbce.

Krok 3: WYCINANIE FORMY

Zaprezentuj technikę wycinania kształtów foremkami. Świetnie do tego celu nadają się kuchenne foremki do pierników. Zachęć uczestnika do samodzielnego wycinania wybranych kształtów.

Krok 4: OZDABIANIE

Kształty ozdabiać można na wiele sposobów, np. wykorzystując koronkę. Najłatwiej odcisnąć koronkę jeszcze przed wycięciem kształtu. Na rozwałkowany placek gliny nałóż koronkową tkaninę/teksturowy arkusz, delikatnie rozwałkujcie glinę. Należy pamiętać o odpowiednim nacisku wałka. Delikatnie zdejmijcie koronkę z powierzchni placka. Dopiero po odcisnięciu faktury

przystąpcie do wycinania kształtów. Wycięte kształty można również ozdabiać, odciskając na nich napisy (za pomocą litererek do odciskania). Na koniec zwykłą słomką do napojów wykonajcie dziurki. Przez powstałą dziurkę będzie można przeciągnąć sznurek do zawieszenia ozdoby.

Krok 5: ZAKOŃCZENIE

Sprzątając miejsce pracy, możecie porozmawiać o planach na kolejne zajęcia. Prace możesz zostawić do ostatecznego wyschnięcia w domu uczestnika lub ostrożnie spakować je do skrzynki instruktora i zabrać do pracowni. Prace zostaną wypalone w piecu ceramicznym na biskwit. Pożegnaj się i wyjdź.

WSKAZÓWKA: Więcej o rozmowie i zakończeniu spotkania przeczytasz w „Narzędziowniku instruktora”.

WSKAZÓWKA: Przedmiot po wypaleniu na biskwit można szkliwić. Więcej o szkliwieniu w scenariuszu „Szkliwienie”.

WSKAZÓWKA: Zachęcaj uczestnika do samodzielnej pracy. Wspieraj, gdy potrzebuje pomocy przy wykonaniu danych czynności.

Umiejętności, jakie ma zdobyć uczestnik:

- przygotowanie miejsca do pracy z gliną,
- samodzielne wałkowanie placków z gliny,
- ozdabianie płaskich przedmiotów.

Lista referencji, lektur, przykładów:

- Mattison S., (2006), Podręcznik ceramika , wyd. Arkady
- Warschaw J., (2004), Ceramika. Praktyczny poradnik , wyd. Arkady
- www.karamuz.pl/blog
- www.wylepianki.pl/blog
- www.pracownia-kasi.blogspot.com
- www.mimbresceramika.blogspot.com
- www.wypalone.blogspot.com
- www.ceramika-dla-kazdego.blogspot.com

- www.ceramicreview.com
- www.ceramicartsnetwork.org

Opcjonalnie: możesz zostawić uczestnikowi „zadanie domowe” w postaci gliny i narzędzi, z których wykona samodzielnie pracę, poćwicz, udoskonali swój warsztat.

Scenariusz warsztatów 4 – ceramika

Temat: Kubek z wałeczków

Cele warsztatu:

- wzmacnianie sprawności dłoni i palców,
- wzmacnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- wyciszenie i uspokojenie emocji,
- poznawanie podstaw pracy z gliną,
- samodzielne wykonanie użytkowego przedmiotu z gliny,
- rozwijanie pasji twórczej.

Czas trwania: 90 minut

Stopień trudności: łatwe

Dla osób:

- sprawnych poznawczo,
- sprawnych fizycznie,
- z zaburzeniami słuchu i/lub wzroku,
- z demencją łagodną/umiarkowaną,
- niepełnosprawnością kończyn dolnych/górnych,
- z lekką niepełnosprawnością dłoni i palców,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim/umiarkowanym,
- z trudnościami w porozumiewaniu się.

Potrzebne narzędzia i materiały:

- glina ceramiczna naturalna,
- folia/cerata,
- nożyk,
- kawałek gładkiej tkaniny (np. bawełny pościelowej),
- ręcznik papierowy,
- mały pojemnik na wodę (np. miseczka).

Techniki użyte podczas warsztatu:

- formowanie wałeczków z gliny w dłoniach,
- formowanie wałeczków z gliny na powierzchni,
- podstawowe łączenie elementów – wałeczków,
- zacieranie i wygładzanie przedmiotu.

PRZEBIEG WARSZTATU

Krok 1: PRZYGOTOWANIE

Wejść, przywitaj się, zacznij od swobodnej rozmowy. Przygotuj miejsce do pracy. Na stabilnym stole rozłóż folię, zabezpieczy ona blat przed ewentualnymi zabrudzeniami. Rozłóż narzędzia i materiały na stole, pokrótce omów ich przeznaczenie, zaprezentuj wachlarz ich możliwości. Wprowadź uczestnika w temat zadania. Rozłóż na stole kawałek gładkiej tkaniny, zapobiegnie ona przywieraniu gliny do folii/stołu.

Krok 2: FORMOWANIE WAŁECZKÓW

Połóż bryłę gliny na tkaninie. Z bryły gliny odrywaj palcami kawałki wielkości orzecha włoskiego. Tocząc po stole lub w dłoniach, uzyskasz kształt wałeczków. Zachęć seniora do naśladowania tych czynności.

WSKAZÓWKA: Dbaj o to, by glina była wilgotna i elastyczna, wówczas łatwiej poddaje się obróbce.

Krok 3: DOKLEJANIE WAŁECZKÓW

W celu uzyskania pożądanego kształtu doklejajcie wałeczek do wałeczka, pamiętając o zacieraniu ich w miejscu styku nożykiem lub rzadkim glinianym błotem (szlamem). Dzięki temu konstrukcja się wzmocni i skleji ze sobą.

Krok 4: USZCZELNIANIE

Wewnętrzną stronę naczynia zatrzyjcie narzędziem, palcami lub szlamem na gładko do uzyskania jednolitej ściany. Dzięki temu naczynie będzie szczelne.

Krok 5: ZAKOŃCZENIE

Sprzątając miejsce pracy, porozmawiajcie o planach na kolejne zajęcia. Kubek możesz zostawić do ostatecznego wyschnięcia w domu uczestnika lub ostrożnie spakować do skrzynki instruktora i zabrać do pracowni. Zostanie on wypalony w piecu ceramicznym na biskwit. Pożegnaj się i wyjdź.

WSKAZÓWKA: Więcej o rozmowie i zakończeniu spotkania przeczytasz w „Narzędziowniku instruktora”.

WSKAZÓWKA: Przedmiot po wypaleniu na biskwit można szkliwić. Więcej o szkliwieniu w scenariuszu „Szkliwienie”.

WSKAZÓWKA: Zachęcaj uczestnika do samodzielnej pracy. Wspieraj, gdy potrzebuje pomocy przy wykonaniu danych czynności.

Umiejętności, jakie ma zdobyć uczestnik:

- przygotowanie miejsca do pracy z gliną,
- samodzielne formowanie wałeczków,
- samodzielne tworzenie form przestrzennych z gliny,
- zacieranie za pomocą szlamu.

Lista referencji, lektur, przykładów:

- Mattison S., (2006), Podręcznik ceramika , wyd. Arkady
- Warschaw J., (2004), Ceramika. Praktyczny poradnik , wyd. Arkady
- www.karamuz.pl/blog

- www.wylepianki.pl/blog
- www.pracownia-kasi.blogspot.com
- www.mimbresceramika.blogspot.com
- www.wypalone.blogspot.com
- www.ceramika-dla-kazdego.blogspot.com
- www.ceramicreview.com
- www.ceramicartsnetwork.org

Scenariusz warsztatów 5 – ceramika

Temat: Odcisk z gotowej gipsowej formy

Cele warsztatu:

- wzmacnianie sprawności dłoni i palców,
- wzmacnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- wyciszenie i uspokojenie emocji,
- poznawanie podstaw pracy z gliną,
- rozwijanie pasji twórczej.

Czas trwania: 60 minut

Stopień trudności: łatwe

Dla osób:

- sprawnych poznawczo,
- sprawnych fizycznie,
- z zaburzeniami słuchu i/lub wzroku,
- z demencją łagodną/umiarkowaną,
- z niepełnosprawnością kończyn dolnych/górnych,
- z lekką niepełnosprawnością dłoni i palców,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim/umiarkowanym,

- z trudnościami w porozumiewaniu się.

Potrzebne narzędzia i materiały:

- glina ceramiczna naturalna,
- narzędzia do modelowania,
- gipsowy negatyw do odciskania formy z gliny,
- folia,
- kawałek gładkiej tkaniny (np: bawełna pościelowa),
- mały pojemnik na wodę (np. miseczka).

Techniki użyte podczas warsztatu:

- wałkowanie,
- odciskanie z negatywu.

WSKAZÓWKA: Więcej o rozmowie i zakończeniu spotkania przeczytasz w „Narzędziowniku instruktora”.

PRZEBIEG WARSZTATU

Krok 1: PRZYGOTOWANIE

Wejdz, przywitaj się, zacznij od swobodnej rozmowy. Przygotuj miejsce do pracy. Na stabilnym stole rozłóż folię, zabezpiecz ona blat przed ewentualnymi zabrudzeniami. Rozłóż narzędzia i materiały na stole, pokrótce omów ich przeznaczenie, zaprezentuj wachlarz ich możliwości. Wprowadź uczestnika w temat dzisiejszego zadania. Rozłóżcie na stole kawałek gładkiej tkaniny, zapobiegnie ona przywieraniu gliny do folii/stołu.

Krok 2: WAŁKOWANIE

Położ na tkaninie bryłę gliny, rozwałkujcie ją na placek grubości około 3 cm. Nakryjcie płachtą tkaniny placek i wałkujcie do uzyskania grubości około 2 cm. Za pomocą noża potnijcie placek na pożądane kawałki.

WSKAZÓWKA: Wałkowanie gliny czasami sprawia trudność seniorom. Dbaj o to, by glina była wilgotna i elastyczna, wtedy łatwiej poddaje się obróbce.

Krok 3: ODBIJANIE Z NEGATYWU

Na gipsowy negatyw nałóżcie przygotowany wcześniej kawałek gliny, dociśnijcie palcami lub narzędziem. Oderwijcie glinę od negatywu. Za pomocą noża obetnijcie zbędne kawałki.

Krok 4: ZAKOŃCZENIE

Sprzątając miejsce pracy, porozmawiajcie o planach na kolejne zajęcia. Pracę możesz zostawić do ostatecznego wyschnięcia w domu uczestnika lub ostrożnie spakować ją do skrzynki instruktora i zabrać do pracowni. Praca zostanie wypalona w piecu ceramicznym na biskwit. Pożegnaj się i wyjdź.

WSKAZÓWKA: Przedmiot po wypaleniu na biskwit można szkliwić. Więcej o szkliwieniu w scenariuszu „Szkliwienie”.

WSKAZÓWKA: Zachęcaj uczestnika do samodzielnej pracy. Wspieraj, gdy potrzebuje pomocy przy wykonaniu danych czynności.

Umiejętności, jakie ma zdobyć uczestnik:

- przygotowanie miejsca do pracy z gliną,
- wałkowanie,
- odbijanie z negatywu.

Lista referencji, lektur, przykładów:

- Mattison S., (2006), Podręcznik ceramika, wyd. Arkady
- Warschaw J., (2004), Ceramika. Praktyczny poradnik, wyd. Arkady
- www.karamuz.pl/blog
- www.wylepianki.pl/blog
- www.pracownia-kasi.blogspot.com
- www.mimbresceramika.blogspot.com
- www.wypalone.blogspot.com

- www.ceramika-dla-kazdego.blogspot.com
- www.ceramicreview.com
- www.ceramicartsnetwork.org

Scenariusz warsztatów 6

Temat: Bizuteria z filcu

Cele ogólne i szczegółowe:

- stworzenie własnej biżuterii,
- wzmacnianie sprawności dłoni i palców,
- wzmacnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- wyciszenie i uspokojenie emocji.

Czas trwania: 90 minut

Stopień trudności: łatwe

Dla osób:

- sprawnych poznawczo,
- sprawnych fizycznie,
- z zaburzeniami słuchu/wzroku,
- z demencją łagodną/umiarkowaną,
- z niepełnosprawnością kończyn dolnych,
- z niepełnosprawnością kończyn górnych,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim/ umiarkowanym,
- osoby z trudnościami w porozumiewaniu się.

Potrzebne narzędzia i materiały:

- folia, opcjonalnie folia bąbelkowa,
- pojemnik na wodę np. mała miska, kubek,

- filc – wełna czesankowa,
- mydło do filcowania, np. oliwkowe,
- ozdobny sznurek lub rzemyk,
- igła.

Przykładowe techniki i metody:

FILCOWANIE NA MOKRO – to najprostsza technika filcowania. Wykorzystuje właściwości włókien wełny, które po zamoczeniu pęcznieją, a pod wpływem tarcia łączą się ze sobą. Wystarczy ułożyć warstwowo wełnę w wybrany kształt, zmoczyć wodą z mydłem i pocierać.

PRZEBIEG WARSZTATU

KROK 1: PRZYGOTOWANIE

Wejdziesz, przywitaj się, zacznij od swobodnej rozmowy. Przygotuj miejsce do pracy. Pokaż uczestnikowi przyniesione materiały, omów właściwości wełny czesankowej. Pamiętaj, że w trakcie filcowania praca zmniejszy się o 1/3 swojej wielkości. Zastanówcie się nad tym, co chcecie stworzyć oraz w jakiej kolorystyce.

KROK 2: FILCOWANIE

Zaprezentuj, jak stworzyć kulkę filcowaną na mokro. W tym celu weź kawałek wełny i uformuj kulkę. Następnie zamocz ją w wodzie z mydłem i pocieraj w dłoniach. Warto tworzyć kulkę warstwowo, zaczynając od małego pasma czesanki. Opcjonalnie możesz rolować kulkę na folii bąbelkowej, która zwiększa tarcie. Zachęć uczestnika do samodzielnego filcowania kulek. Eksperymentujcie, łącząc różne kolory wełny oraz tworząc ciekawe kształty.

Opcjonalnie możecie stworzyć dłuższy wałek z różnych kolorów wełny, który po pocięciu na mniejsze kawałki będzie doskonałym dodatkiem do biżuterii.

KROK 3: TWORZENIE BIŻUTERII

Gotowe elementy należy pozostawić do wyschnięcia. Można je wykorzystać do zrobienia koralików, bransoletki czy kolczyków. Wystarczy nawlec je na ozdobny sznurek i dodać zapięcie.

KROK 4: ZAKOŃCZENIE

Sprzątając miejsce pracy, porozmawiajcie o planach na kolejne zajęcia.
Pożegnaj się i wyjdź.

Umiejętności, jakie ma zdobyć uczestnik:

- przygotowanie miejsca do pracy z wełną chesankową,
- samodzielne formowanie i filcowanie kulek,
- tworzenie własnej, niepowtarzalnej biżuterii.

Opcjonalnie możesz zostawić uczestnikowi wełnę, aby mógł poćwiczyć.

Lista referencji, lektur, przykładów:

- Syndoman Piotr, Tołoczko Joanna, 2012, Filcowy zawrót głowy, Wydawnictwo Buchmann
- Tołoczko Joanna, Syndoman Piotr, 2013, Twoja biżuteria, Wydawnictwo Buchmann
- www.manualni.pl
- www.inspirello.pl

Scenariusz warsztatów – 7

Temat: Szklwienie przedmiotów po angobie

Cele warsztatu:

- nauka technik szklwienia zdobniczego po angobowaniu,
- wzmacnianie sprawności dłoni i palców,
- wzmacnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- wyciszenie i uspokojenie emocji,
- rozwijanie twórczych pasji.

Czas trwania: 60 minut

Stopień trudności: łatwe

Dla osób:

- sprawnych poznawczo,
- sprawnych fizycznie,
- z zaburzeniami słuchu i/lub wzroku,
- z demencją łagodną/umiarkowaną,
- z niepełnosprawnością kończyn dolnych/górnych,
- z lekką niepełnosprawnością dłoni i palców,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim/umiarkowanym,
- z trudnościami w porozumiewaniu się.

Potrzebne narzędzia i materiały:

- folia/cerata,
- małe słoiki,
- transparentne szkliva proszkowe spożywcze,
- angoby,
- próbники szkliv i angob,
- miarka do nasypywania szkliv i angob – np. łyżeczka,
- wypalony na biskwit przedmiot z gliny (z odcisniętym wzorem),
- miska na wodę,
- zmywak/gąbka kuchenna,
- pędzle różnej grubości.

Techniki użyte podczas warsztatu:

- nakładanie pędzlem angoby, czyli barwionej glinki,
- ścieranie angoby,
- nakładanie szkliva pędzlem,

- tapowanie.

PRZEBIEG WARSZTATU

Krok 1: PRZYGOTOWANIE

Wejdziesz, przywitaj się, zacznij od swobodnej rozmowy. Przygotuj miejsce do pracy. Na stabilnym stole rozłóż folię, zabezpieczy ona blat przed ewentualnymi zabrudzeniami. Rozłóż materiały na stole, pokrótce omów ich przeznaczenie, zaprezentuj wachlarz ich możliwości. Wprowadź uczestnika w temat dzisiejszego zadania.

Krok 2: PRZYGOTOWANIE SZKLIW i ANGOB

Rozłóż na stole kawałek gładkiej tkaniny. Jeśli uczestnik nie jest w stanie wykonać tej czynności samodzielnie, pomóż. Zaprezentuj próbniki dostępnych szkliv i angob. Po wybraniu przez uczestnika warsztatów zestawu kolorów wsyp do słoika dwie łyżeczki angoby i dolej wody. Angoba powinna mieć gęstość zbliżoną do ciasta naleśnikowego. To samo zrób ze szklivem.

Krok 3: PRZYGOTOWANIE PRZEDMIOTU DO SZKLIWIENIA

Zrobiony przez uczestnika na poprzednich zajęciach przedmiot z gliny został wysuszony i wypalony w piecu ceramicznym na tzw. biskwit. Jest teraz trwały i gotowy do dalszej obróbki. Przed samą czynnością angobowania i szklwienia opłucz przedmiot pod bieżącą wodą. Nałóżcie za pomocą pędzla wybraną przez uczestnika warsztatu angobę na dany obszar naczynia/rzeźby. Następnie pod bieżącą wodą lub przy użyciu dużego naczynia z wodą zetrzyjcie gąbką kuchenną nadmiar angoby z wybranego obszaru. W zagłębieniach pozostanie rysunek odcisnięty przez uczestnika na etapie rzeźbienia.

Krok 4: SZKLIWIENIE PRZEDMIOTU

Zanurzamy pędzel w szklivie i nakładamy na przedmiot metodą tapowania (przykładając czubek pędzla miejsce przy miejscu do powierzchni przedmiotu). Pokrywamy przedmiot warstwą szkliva około 1 mm, także fragment z angobą. Po wypaleniu szklivo stanie się przezroczyste i rysunek znowu będzie widoczny. W razie potrzeby można nałożyć drugą warstwę szkliva.

WSKAZÓWKA: Szklwiąc przedmiot, zostaw przestrzeń nieposzklwioną – np. spód kubka, talerza. Szklivo w procesie wypalania staje się płynne, więc jeśli

poszklisz całą powierzchnię przedmiotu, przyklei się on w piecu. Angoba może być użyta na spodzie naczynia, ona nie topi się w piecu.

Krok 5: ZAKOŃCZENIE

Sprzątając miejsce pracy, porozmawiajcie o planach na kolejne zajęcia. Pracę zabezpiecz i przynieś do pracowni. Praca zostanie wypalona po raz kolejny w piecu ceramicznym. Pożegnaj się i wyjdź.

WSKAZÓWKA: Więcej o rozmowie i zakończeniu spotkania przeczytasz w „Narzędziowniku instruktora”.

Umiejętności, jakie ma zdobyć uczestnik:

- przygotowanie miejsca do pracy,
- angobowanie,
- nakładanie szkliwa na angobę.

WSKAZÓWKA: Przedmioty poszklione nadają się do użytku: z talerza można jeść, na paterze ułożyć owoce. Pamiętaj o używaniu szkliv spożywczych. Szklwienie impregnuje przedmioty, angobowanie nie, dlatego plamy z tłuszczu lub soku przy użyciu samej angoby są niezmywalne.

Scenariusz warsztatów 8 – ceramika

Temat: Szklwienie przedmiotów

Cele warsztatu:

- nauka podstawowych technik szklwienia,
- wzmacnianie sprawności dłoni i palców,
- wzmacnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- wyciszenie i uspokojenie emocji,
- rozwijanie twórczych pasji.

Czas trwania: 60 minut

Stopień trudności: łatwe

Dla osób:

- sprawnych poznawczo,
- sprawnych fizycznie,
- z zaburzeniami słuchu i/lub wzroku,
- z demencją łagodną/umiarkowaną,
- z niepełnosprawnością kończyn dolnych/górnych,
- z lekką niepełnosprawnością dłoni i palców,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim/umiarkowanym,
- z trudnościami w porozumiewaniu się.

Potrzebne narzędzia i materiały:

- folia/cerata,
- małe słoiki,
- proszkowe szkliwa spożywcze,
- próbniki szkliv,

- miarka do nasypywania szkliv – np. łyżeczka,
- wypalony na biskwit przedmiot z gliny,
- woda,
- pędzle różnej grubości.

Techniki użyte podczas warsztatu:

- nakładanie szkliva pędzlem,
- tapowanie.

PRZEBIEG WARSZTATU

Krok 1: PRZYGOTOWANIE

Wejść, przywitaj się, zacznij od swobodnej rozmowy. Przygotuj miejsce do pracy. Na stabilnym stole rozłóż folię, zabezpieczy ona blat przed ewentualnymi zabrudzeniami. Rozłóż materiały na stole, pokrótce omów ich przeznaczenie, zaprezentuj wachlarz ich możliwości. Wprowadź uczestnika w temat dzisiejszego zadania.

Krok 2: PRZYGOTOWANIE SZKLIW

Rozłóżcie na stole kawałek gładkiej tkaniny. Jeśli uczestnik warsztatów nie jest w stanie wykonać tej czynności samodzielnie, pomóż. Zaprezentuj próbki dostępnych szkliw. Po wybraniu przez uczestnika zestawu kolorów wsypcie do słoika dwie łyżeczki szkliwa i dolejcie wody. Szkliwo powinno mieć gęstość zbliżoną do ciasta naleśnikowego.

Krok 3: PRZYGOTOWANIE PRZEDMIOTU DO SZKLIWIENIA

Zrobiony przez uczestnika na poprzednich zajęciach przedmiot z gliny został wysuszony i wypalony w piecu ceramicznym na tzw. biskwit. Jest teraz trwały i gotowy do dalszej obróbki. Przed samą czynnością szkliwienia opłucz przedmiot pod bieżącą wodą.

Krok 4: SZKLIWIENIE PRZEDMIOTU

Zanurzamy pędzel w szkliwie i nakładamy na przedmiot metodą tapowania (przykładając miejsce przy miejscu czubek pędzla do powierzchni przedmiotu). Pokrywamy przedmiot warstwą szkliwa grubości około 1 mm. W razie konieczności można nałożyć drugą warstwę.

WSKAZÓWKA: Szkliwiąc przedmiot, zostaw przestrzeń nieposzkliwioną – np. spód kubka, talerza. Szkliwo w procesie wypalania staje się płynne, więc jeśli poszkliwisz całą powierzchnię przedmiotu, przyklei się on w piecu.

Krok 5: ZAKOŃCZENIE

Sprzątając miejsce pracy, porozmawiajcie o planach na kolejne zajęcia. Pracę zabezpiecz i przynieś do pracowni. Praca zostanie wypalona po raz kolejny w piecu ceramicznym. Pożegnaj się i wyjdź.

WSKAZÓWKA: Więcej o rozmowie i zakończeniu spotkania przeczytasz w „Narzędziowniku instruktora”.

Przedmioty poszkliwione nadają się do użytku: z talerza można jeść, na paterze ułożyć owoce. Pamiętaj o używaniu szkliv spożywczych.

Umiejętności, jakie ma zdobyć uczestnik:

- przygotowanie miejsca do pracy,
- nakładanie szkliv.

Scenariusz warsztatów – 9

Temat: Découpage

Cele warsztatu:

- podnoszenie sprawności dłoni i palców,
- kształtowanie prawidłowej koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- wyciszenie, uspokojenie nadmiernych emocji,
- kształtowanie konkretnej pasji, jaką jest sztuka découpage'u.

Czas trwania: 90 minut

Stopień trudności: średni

Dla osób:

- sprawnych poznawczo,
- sprawnych fizycznie,
- z demencją łagodną/umiarkowaną,
- z niepełnosprawnością kończyn dolnych,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim/umiarkowanym.

Potrzebne narzędzia i materiały:

- serwetki papierowe we wzory (kwiaty, liście, zwierzęta, motywy ludowe, regionalne itp.,
- nożyczki,

- farby akrylowe,
- suszarka do włosów,
- dodatki ozdobne: brokat, konturówki do szkła,
- klej z werniksem,
- pędzle nylonowe.

Techniki użyte podczas warsztatu:

- technika serwetkowa.

PRZEBIEG WARSZTATU

Krok 1: PRZYGOTOWANIE

Wejść, przywitaj się, zacznij od swobodnej rozmowy. Przygotuj miejsce do pracy. Pokaż uczestnikowi przyniesione materiały. Zastanówcie się nad tym, co chcecie stworzyć. Rozłóż na stole folię, zabezpieczy ona blat przed ewentualnymi zabrudzeniami.

Krok 2: ELEMENTY DEKORACYJNE

Wybierzcie spośród serwetek odpowiednie wzory. Dokładnie wytnijcie lub wydrzyjcie palcami wybrany wzór. Oddzielcie pozostałe dwie białe warstwy serwetki, do wykorzystania zostawcie tylko tę z nadrukiem.

Krok 3: GRUNTOWANIE

Na szklane naczynie (słoik, butelkę, talerzyk) nałóżcie białą farbę akrylową. Wysuszcie powierzchnię suszarką. Sprawdźcie, czy podkład rozproszyc się równomiernie po powierzchni naczynia. Jeżeli zauważycie prześwity, możecie pokryć je kolejną warstwą farby. Ponownie wysuszcie powierzchnię suszarką.

Krok 4: PRZYKLEJANIE WZORÓW

Na suchą powierzchnię nałóżcie przygotowane wcześniej elementy wzorów z serwetek. Płaskim pędzelkiem rozprowadźcie klej po powierzchni wzoru, zaczynając od środka wzoru do zewnątrz, aby pozbyć się pęcherzyków powietrza.

W ten sposób pokryjcie całą powierzchnię serwetek na naczyniu. Suszcie do momentu, aż naczynie przestanie być lepkie.

WSKAZÓWKA: Zachęcaj uczestnika do samodzielnej pracy. Wspieraj, gdy potrzebuje pomocy przy wykonaniu danych czynności.

Krok 5: OZDOBIANIE

Pracę możecie podmalować farbami akrylowymi, poprawić kontury lub/i rozświetlić brokatem. Po każdym etapie należy pracę wysuszyć. Na koniec nałóżcie warstwę lakieru. Odstawcie do wyschnięcia w temperaturze pokojowej. Praca powinna być polakierowana minimum 3 razy. Im więcej warstw lakieru, tym lepszy efekt. Lakier najlepiej nakłada się szerokim pędzlem.

Krok 6: ZAKOŃCZENIE

Po zakończeniu wszystkich etapów *découpage'u* i posprzątaniu miejsca pracy porozmawiaj z uczestnikiem o planach na następne zajęcia. Dla inspiracji możesz zostawić wykaz literatury tematycznej bądź własną książkę, album.

Umiejętności, jakie ma zdobyć uczestnik:

- organizacja miejsca pracy,
- poznanie rodzajów technik *découpage'u*,
- rozwijanie i wykorzystanie techniki *découpage'u* w innych stylizacjach, np. zdobienie mebli

Lista referencji, lektur, przykładów:

- www.haart.pl
- www.manualni.pl
- www.kochajitworz.pl
- www.inspirello.pl

WSKAZÓWKA: Więcej o rozmowie i zakończeniu spotkania przeczytasz w „Narzędziowniku instruktora

Scenariusz warsztatów – 10

Temat: Podstawy malarstwa akwarelowego

Cele ogólne i szczegółowe:

- wzmacnianie sprawności dłoni i palców,
- wzmacnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- wyciszenie i uspokojenie emocji,
- kreatywne postrzeganie rzeczywistości,
- rozwój abstrakcyjnego myślenia,
- poznanie podstawowych technik malarstwa akwarelowego.

Czas trwania: 90 minut

Stopień trudności: łatwe

Techniki użyte podczas warsztatu:

- MIESZANIE KOLORÓW – łączenie barw podstawowych w kolory dopełniające.
- LAWOWANIE – może być jednolite, stopniowe lub wielobarwne, ta technika doskonale sprawdza się w malowaniu dużych powierzchni oraz tła.
- TECHNIKA „MOKRE NA SUCHE” – pozwala uzyskać wyraźne granice między kolorami, ta technika jest często wykorzystywana do malowania detalu. Polega na nałożeniu nowego koloru na wcześniej pomalowany, suchy fragment. Pamiętaj, że w malarstwie akwarelowym zawsze przechodzi się od jasnych do ciemnych barw.
- ZMYWANIE – pozwala uzyskać ciekawą fakturę przy użyciu gąbki albo chusteczek.
- SOLENIE – wystarczy rozsypać drobinki soli na mokrej powierzchni, aby uzyskać ciekawy efekt, który jest zależny od wielkości i ilości użytych kryształków. Po wyschnięciu należy usunąć z pracy zaschniętą sól.
- MASKOWANIE – farba akwarelowa nie kryje wosku. Możesz to wykorzystać, pokrywając woskiem elementy, które chcesz ochronić przed przypadkowym zamalowaniem.

- ROZPYLANIE – to prosta, ale dająca duże możliwości metoda, którą można uzyskać poprzez strzepnięcia mokrego pędzla lub szczoteczki do zębów. Pamiętaj o zabezpieczeniu fragmentów, których nie chcesz zabrudzić kropelkami farby.

Dla osób:

- sprawnych poznawczo i fizycznie,
- z zaburzeniami słuchu/wzroku,
- z demencją łagodną/umiarkowaną,
- z niepełnosprawnością kończyn dolnych,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim/umiarkowanym,
- z trudnościami w porozumiewaniu się.

Potrzebne narzędzia i materiały:

- dwa pojemniki na wodę,
- plastikowa paleta,
- pędzle płaskie i okrągłe,
- farby akwarelowe,
- papier do akwareli,
- gąbka lub chusteczki,
- sól, najlepiej gruboziarnista,
- воск np. ze świecy.

WSKAZÓWKA: Zachęcaj uczestnika do samodzielnej pracy. Wspieraj, gdy potrzebuje pomocy przy wykonaniu danych czynności.

PRZEBIEG WARSZTATU

Krok 1: PRZYWITANIE

Wejdz, przywitaj się, zacznij od swobodnej rozmowy. Przygotuj miejsce do pracy. Pokaż uczestnikowi przyniesione materiały.

Krok 2: KOŁO BARW

Wspólnie stwórzcie koło barw. Będzie bardzo przydatne w zrozumieniu zasad łączenia kolorów. Pokaż uczestnikowi, jakie możliwości dają kolory podstawowe!

KROK 3: TECHNIKI MALARSTWA AKWARELOWEGO

Zachęć uczestnika do wypróbowania różnych technik. W razie potrzeby zaprezentuj je sam.

KROK 4: ZAKOŃCZENIE

Sprzątając miejsce pracy, porozmawiajcie o planach na kolejne zajęcia. Pożegnaj się i wyjdź. Poeksperymentujcie! Łącząc techniki i wiedzę o kolorach, możecie uzyskać ciekawe efekty.

WSKAZÓWKA: Więcej o rozmowie i zakończeniu spotkania przeczytasz w „Narzędziowniku instruktora”.

Lawowanie jednolite jednobarwne Lawowanie stopniowane jednolite Lawowanie wielobarwne

Technika „mokre na suche” Rozpylanie

Maskowanie woskiem

Umiejętności, jakie ma zdobyć uczestnik:

- poznanie podstawowych zagadnień oraz materiałów malarskich,
- zapoznanie się i umiejętność praktycznego zastosowania kluczowych technik,
- zdobycie wiedzy na temat kolorów podstawowych i dopełniających.

Lista referencji, lektur, przykładów:

- Praca zbiorowa, Akwarele. Przewodnik dla początkujących , Wydawnictwo Parragon
- Praca zbiorowa, Akwarela dla początkujących , Firma Księgarska Olesiejuk Spółka z o.o., S.K.A.

- Bolton Richard, Akwarele. Kurs malowania. Natura , Wydawnictwo RM

Scenariusz warsztatów – 11

Temat: Malowanie na szkle

Cele warsztatu:

- wzmacnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- rozwijanie pasji twórczej,
- poznanie podstawowych technik malowania na szkle.

Czas trwania: 60 minut

Stopień trudności: łatwe

Dla osób:

- sprawnych poznawczo,
- sprawnych fizycznie,
- z zaburzeniami słuchu i/lub wzroku,
- z demencją łagodną/umiarkowaną,
- z niepełnosprawnością kończyn dolnych/górnych,
- z lekką niepełnosprawnością dłoni i palców,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim/umiarkowanym,
- z trudnościami w porozumiewaniu się.

Potrzebne narzędzia i materiały:

- folia/cerata do zabezpieczenia stołu,
- szklane naczynie do dekoracji (np. słoik, butelka),
- pędzle,
- farby do malowania na szkle,
- jasny pisak,

- konturówki do szkła,
- rozpuszczalnik lub terpentyna,
- pojemnik do mycia pędzli,
- płyn do mycia naczyń,
- ręcznik papierowy.

Techniki użyte podczas warsztatu:

- malowanie pędzlem po szkłe,
- malowanie konturów.

WSKAZÓWKA: Zachęcaj uczestnika do samodzielnej pracy. Wspieraj go, gdy potrzebuje pomocy przy wykonaniu danych czynności.

PRZEBIEG WARSZTATU

Krok 1: PRZYGOTOWANIE

Wejść, przywitaj się, zacznij od swobodnej rozmowy. Przygotuj miejsce do pracy. Na stabilnym stole rozłóż folię, zabezpieczy ona blat przed ewentualnymi zabrudzeniami. Rozłóż narzędzia i materiały na stole, pokrótce omów ich przeznaczenie, zaprezentuj wachlarz ich możliwości. Wprowadź uczestnika w temat dzisiejszego zadania.

Krok 2: PRZYGOTOWANIE NACZYNIA

Umyjcie szklany pojemnik ciepłą wodą z dodatkiem płynu do mycia naczyń. Dzięki temu odtłuścicie powierzchnię naczyń i farba będzie dobrze się nakładać.

Krok 3: PROJEKTOWANIE WZORU I NAKŁADANIE KONTURÓWKI

Zaprojektujcie aplikację na szkłe. Najlepszy efekt uzyskacie, wybierając proste motywy. Jasnym pisakiem zróbcie delikatny szkic. Pociągnijcie konturówką po wcześniej zrobionym szkicu. Poczekaście chwilę, aż konturówka wyschnie. W tym czasie zastanówcie się nad kolorystyką malunku.

Krok 4: MALOWANIE FARBAMI DO SZKŁA

Nabierzcie niewielką ilość farby na pędzelek. Dotykajcie miejsc do wypełnienia w środku konturów. Pozostawcie do wyschnięcia. Pamiętajcie, by nakładać farby po zewnętrznej stronie naczynia.

Krok 5: ZAKOŃCZENIE

Sprzątając miejsce pracy, porozmawiajcie o planach na kolejne zajęcia. Po zakończonej pracy bardzo dokładnie umyj wszystkie narzędzia, pędzle i pojemniki. Użyj do tego rozpuszczalnika lub terpentyny. Nieumyte narzędzia nie będą się nadawały do dalszej pracy. Pożegnaj się i wyjdź.

Umiejętności, jakie ma zdobyć uczestnik:

- przygotowanie miejsca do pracy,
- projektowanie wzoru,
- rysowanie konturu,
- wypełnianie konturu farbą.

WSKAZÓWKA: Więcej o rozmowie i zakończeniu spotkania przeczytasz w „Narzędziowniku instruktora”.

WSKAZÓWKA: Do ozdabiania szkła możecie użyć również kleju brokatowego oraz lakieru bezbarwnego, matowego lub błyszczącego.

Lista referencji, lektur, przykładów:

- www.haart.pl
- www.manualni.pl
- www.kochajitworz.pl
- www.swiat-szklapl

Scenariusz warsztatów – 12

Temat: Hiszpańska mandala - ozdoba

Cele warsztatu:

- nauka plecenia i dobierania kolorów,
- wzmacnianie sprawności dłoni i palców,
- wzmacnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- wyciszenie i uspokojenie emocji,
- samodzielne wykonanie ozdoby,
- rozwijanie pasji twórczych.

Czas trwania: 120 minut

Stopień trudności: łatwe

Dla osób:

- sprawnych poznawczo,
- sprawnych fizycznie,
- z zaburzeniami słuchu i/lub wzroku,
- z demencją łagodną/umiarkowaną,
- z niepełnosprawnością kończyn dolnych/górnych,
- z lekką niepełnosprawnością dłoni i palców,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim/ umiarkowanym,
- z trudnościami w porozumiewaniu się.

Potrzebne narzędzia i materiały:

- mulina w różnych kolorach,
- nożyczki,
- duże patyki od szaszłyków lub bambusowe.

PRZEBIEG WARSZTATU

Krok 1: PRZYGOTOWANIE

Wejdz, przywitaj się, zacznij od swobodnej rozmowy. Przygotuj miejsce do pracy. Rozłóż materiały na stole, pokrótce omów ich przeznaczenie, zaprezentuj wachlarz ich możliwości. Wprowadź uczestnika w temat dzisiejszego zadania.

WSKAZÓWKA: Zachęcaj uczestnika do samodzielnej pracy. Wspieraj, gdy potrzebuje pomocy przy wykonaniu danych czynności.

Krok 2: PROJEKT

W pierwszej kolejności zróbcie projekt. Ustalcie wielkość pracy, kształt oraz kolorystykę.

Krok 3: PRZYGOTOWANIE PRZEDMIOTÓW

Ustalcie długość i liczbę patyków. Ułóżcie muliny pod kątem doboru kolorystycznego.

Krok 4: ROZPOCZĘCIE

Na wszystkich patykach oznaczamy pisakiem środek. Od środka na zewnątrz oznaczamy kropeczkami odstępy 2 cm. Bierzymy dwa patyki. Łączymy je na środku pierwszym z wybranych kolorów muliny. Owijamy 6 razy, po czym rozkładamy patyki w kształt krzyża. Aby patyki się nie składały, kilkakrotnie owijamy muliną miejsce łączenia. Następnie owijamy każde ramię po kolei do pożądanej wielkości.

Krok 5: KONTYNUACJA

Bierzemy kolejne dwa patyki i tak jak poprzednie, łączymy je ze sobą. Ponownie owijamy do wielkości takiej jak przy pierwszych dwóch patykach. Teraz łączymy oba elementy. Układamy jeden na drugim, tak aby ramiona miały kształt gwiazdy. Wybieramy kolejny kolor muliny i łączymy oba elementy, owijając patyki leżące na przeciwległych końcach. Nitkę muliny prowadzimy po lewej stronie pracy. Po skończeniu tego etapu, pamiętając o zmienianiu kolorów, zaczynamy owijać resztę pracy do uzyskania pożądanego efektu.

Krok 5: ZAKOŃCZENIE

Sprzątając miejsce pracy, porozmawiajcie o planach na kolejne zajęcia.
Pożegnaj się i wyjdź.

Umiejętności, jakie ma zdobyć uczestnik:

- zaplanowanie i zaprojektowanie pracy,
- umiejętność zaplatania.

WSKAZÓWKA: Więcej o rozmowie i zakończeniu spotkania przeczytasz w „Narzędziowniku instruktora”.

Scenariusz warsztatów – 13

Temat: HAPA ZOME – japońska technika dekoracyjna

Cele warsztatu:

- podnoszenie sprawności dłoni i palców,
- kształtowanie prawidłowej koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- oswojenie z głośnymi dźwiękami,
- wykonanie pracy zadowalającej własny gust, poczucie estetyki i piękna,
- kształtowanie konkretnej pasji, jaką jest sztuka zdobienia tkaniny lub papieru barwnikami zawartymi w soku z kwiatów i liści.

Czas trwania: 60 minut

Stopień trudności: łatwe

Dla osób:

- sprawnych poznawczo,
- sprawnych fizycznie,
- z demencją łagodną/umiarkowaną,
- z niepełnosprawnością kończyn dolnych,

- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim/umiarkowanym.

Potrzebne narzędzia i materiały:

- kawałki białego i/lub jasnego płótna i/lub biały papier,
- nożyczki,
- rozpylacz z octem,
- drewniany lub gumowy młotek, ew. drewniany wałek,
- świeże liście, płatki kwiatów, całe kwiaty (należy unikać zbyt grubych i mięsistych elementów roślin).

Techniki użyte podczas warsztatu:

- Hapa Zome – japońska technika barwienia tkanin.

PRZEBIEG WARSZTATU

Krok 1: PRZYGOTOWANIE

Wejść, przywitaj się, zacznij od swobodnej rozmowy. Przygotuj miejsce do pracy. Na stabilnym stole rozłóż folię, zabezpieczy ona powierzchnię przed ewentualnymi zabrudzeniami. Rozłóż narzędzia i materiały na stole, pokrótce omów ich przeznaczenie, zaprezentuj wachlarz ich możliwości. Wprowadź uczestnika w temat dzisiejszego zadania. Wybierzcie kawałek tkaniny, która będzie barwiona.

Krok 2: WYKONANIE

Wybierzcie kwiaty do kompozycji. Zachęć uczestnika do układania kompozycji na wybranej tkaninie. Po ułożeniu wzoru przykryjcie go kawałkiem tkaniny lub papieru. Zachęć uczestnika do samodzielnego ubijania lub wałkowania elementów tkaniny młotkiem. Delikatne ubijanie rośliny powoduje, że soki z liścia lub kwiatu przenikną w materię.

Krok 3: UTRWALANIE

Po uzyskaniu pożądanego efektu pozostawcie tkaninę do wysuszenia w temperaturze pokojowej. Wysuszoną tkaninę skropcie octem w celu utrwalenia wzoru. Pozostawcie tkaninę do ponownego wysuszenia.

WSKAZÓWKA: Wzór wykonany na tkaninie techniką Hapa Zome nie jest zbyt trwały. Używaj jej do zdobienia tkanin o charakterze dekoracyjnym. Wzór po kilku praniach zniknie.

Krok 4: FAZA KOŃCOWA

Po zakończeniu barwienia i posprzątaniu miejsca pracy porozmawiaj z uczestnikiem o planach na następne zajęcia. Dla inspiracji możesz pozostawić wykaz literatury tematycznej o roślinach i barwieniu tkanin. Pożegnaj się i wyjdź.

Umiejętności, jakie ma zdobyć uczestnik:

- prawidłowa organizacja miejsca pracy,
- poznanie nowej techniki barwienia tkanin,
- kreowanie – dobieranie elementów pod względem kolorystycznym, gatunkowym, stylowym,
- rozwijanie i wykorzystanie techniki w zdobieniu części garderoby.

Lista referencji:

- www.makesomething.ca/tag/hapa-zome
- www.kindlingplayandtraining.blogspot.com/2011/10/hapa-zome-beating-up-leaves-with.html

Scenariusz warsztatów – 14

Temat: Krosno i tkanina artystyczna

Cele ogólne i szczegółowe:

- wzmacnianie sprawności dłoni i palców,
- wzmacnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- wyciszenie i uspokojenie emocji,

- ćwiczenie cierpliwości,
- możliwość twórczej ekspresji.

Czas trwania: 90 minut

Stopień trudności: średnio zaawansowane

Dla osób:

- sprawnych poznawczo,
- sprawnych fizycznie,
- z zaburzeniami słuchu,
- z demencją łagodną/umiarkowaną,
- z niepełnosprawnością kończyn dolnych,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim/umiarkowanym,
- z trudnościami w porozumiewaniu się.

Potrzebne narzędzia i materiały:

- krosno,
- wełna czesankowa,
- włóczka,
- osnowa – sznurek lniany lub bawełniany,
- grzebień lub widelec,
- patyk, kawałek oszlifowanej deseczki.

Techniki wykorzystywane podczas warsztatu:

SPLIT PÓŁCIENNY – to jeden z najprostszych splitów tkackich. Polega na tym, że nitka wątku przebiega na przemian raz nad, a raz pod nitką osnowy.

ŁĄCZENIE KOLORÓW – zmieniając kolor, wystarczy związać aktualną nitkę wątku z nową i postępować zgodnie z wybranym wcześniej splitem.

PRZEBIEG WARSZTATU

Krok 1: Przygotowanie

Wejdz, przywitaj się, zacznij od swobodnej rozmowy. Przygotuj miejsce do pracy. Omów właściwości materiałów oraz zastanówcie się nad wzorem, kolorystyką oraz techniką tworzenia tkaniny. Opcjonalnie możesz pokazać uczestnikowi prace innych artystów, żeby mógł się zainspirować.

Krok 2: Osnowa

Zaprezentuj, jak założyć osnowę na krosno. Jeśli uczestnik nie jest w stanie wykonać tej czynności samodzielnie, pomóż. Przed rozpoczęciem właściwego tkania warto wykonać łańcuszek na osnowie, z tego samego sznurka co osnowa, który pomaga w utrzymywaniu równych odstępów. Łańcuszek jest z nitki podwójnej.

Krok 3: Tkanie

Zaprezentuj splot płócienny, który tworzy się, przekładając nitkę wątku (niebieska) raz nad, a raz pod nitką osnowy (biała). W trakcie tkania można dołożyć elementy z wełny czesankowej oraz używać wełny różnej grubości. Zachęć uczestnika do eksperymentowania.

Krok 4: Zakończenie tkaniny

Gotową pracę zdejmujemy z krosna, wkładamy patyczek oraz dodajemy wstążkę, która umożliwi zawieszenie tkaniny na ścianie. Opcjonalnie na końcu tkaniny można dodać frędzle i zakończyć łańcuszkiem z podwójnej nitki osnowy.

Krok 5: Zakończenie warsztatu

Sprzątając miejsce pracy, porozmawiajcie o planach na kolejne zajęcia. Pożegnaj się i wyjdź.

Opcjonalnie: Prawdopodobnie nie uda wam się ukończyć pracy w trakcie jednych zajęć. Możesz zostawić uczestnikowi „zadanie domowe” w postaci włóczki lub wełny czesankowej oraz krosno, aby mógł kontynuować swoją pracę.

WSKAZÓWKA: Więcej o rozmowie i zakończeniu spotkania przeczytasz w „Narzędziowniku instruktora”.

WSKAZÓWKA: Zachęcaj uczestnika do samodzielnej pracy. Wspieraj, gdy potrzebuje pomocy przy wykonaniu danych czynności.

Umiejętności, jakie ma zdobyć uczestnik:

- zakładanie osnowy na krosno tkackie,
- znajomość splotu płóciennego,
- wykonywanie tkaniny na krośnie,
- zdejmowanie z krosna i wykończenie tkaniny.

Lista referencji, lektur, przykładów:

- Irena Huml, 1989, Współczesna tkanina polska , wyd. Arkady
- Irena Lebewal, 2005, Krosno i rama. Techniki tkackie , wyd. Bonobo
- Barbara Falkowska, 2012, Tkaniny , wyd. Omikron

Innowacja powstała w ramach inkubatora innowacji społecznych „Generator Innowacji. Sieci Wsparcia”. Niniejszy materiał opublikowany jest na licencji CC BY 4.0 (Creative Commons-Uznanie autorstwa-4.0 Międzynarodowe (CC BY 4.0)).

Szczegóły licencji znajdziesz pod adresem

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.pl>

Projekt „Innowacje w samorządzie” jest realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus.